 DOI: 10.7816/idil-07-51-13

21. YÜZYILDA GİYİLEBİLİR SANATIN ÖNCÜ MODA TASARIMCILARI

Nursen GEYİK DEĞERLİ

Nişantaşı Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi nursen.degerli(at)nisantasi.edu.tr

Anahtar kelimeler:
Giyilebilir Sanat, Moda, Avangart

ÖZ

Giyim, insanların doğa şartlarından korunma amacıyla örtünme ihtiyacından doğmuştur. Giyim, 16. yüzyıla kadar gelenekler ile şekillenirken, 17.yüzyılda toplumsal olaylarda baskın rol oynayan orta sınıfın yarattığı moda hareketlerinden etkilenmiştir. 19. yüzyılın ortalarında dikiş makinesinin icadı ise, giyim endüstrisinin başlangıcı kabul edilir. Aynı dönemde terzilik mesleğinin kurallarını değiştiren ve çok eleştiri alan İngiliz Charles Frederick Worth (1825-1895), tasarladığı giysileri Paris'te kendi moda evinde müşteri grubuna sunan ilk "moda tasarımcısı" olmuştur. "Hazırladığı bel dikişinin bir yağlı boya tablo değerinde" olduğunu ifade eden ve yaptığı işlere imza atan Worth, kişisel anlatım biçimini yansıttığı tasarım giysilerine sanatsal bir anlam kazandırmıştır. "Artwear" (veya wearable art-giyilebilir sanat) kelimesi ilk olarak 1970'li yıllarda ortaya çıkmış, 1980'li yıllardan sonra "giyilebilir sanat" moda ve sanat alanlarında yer bulmuştur. Bu makalede; moda ile sanat arasındaki etkileşimler, geçtiğimiz yüzyılda sanat akımlarından etkilenen moda tasarımcıları ve 21. yüzyıl moda tasarımcılarının giyilebilir sanat ürünleri incelenmiştir. 1860'larda el emeğine dayanan üretimi yeniden canlandırmayı hedefleyen ve seri üretime karşı ortaya çıkan Arts and Crafts Akımı, dikiş makinesinin keşfi ve Endüstriyel devrim, hazır giyimin geniş kitlelere yayılması, dijital ve bilgi çağına giriş; moda endüstrisine yön veren moda tasarımcılarını etkilemiştir. 21.yüzyılda yaratıcılığın sınırlarını zorlayan moda tasarımcıları, teknolojik dönüşümün avantajlarını el işçiliği ile birleştirerek giyilebilir sanat alanında geniş bir çeşitlilik ortaya koymaktadır. Aslında sanat eseri değeri taşıyan giysilerin sanat müzelerinde sergilenmesi; günümüzde moda-sanat birlikteliğinin ve bu ürünlerin giyilebilir sanat yapıtı olarak algılanmasının bir işaretidir.

PIONEER FASHION DESIGNERS OF WEARABLE ART IN 21 ST CENTURY

Keywords:
Artwear, Wearable Art, Fashion, Avangard

ABSTRACT

Clothing came out as a result of human being's struggle to protect himself phycially against varying conditions of nature. Wearing took shape by traditions till 16th century and affected by new fashion movements created by mid-class society dominating social events during 17th century. Brit, Charles Frederick Worth (1825-1895), was "the first fashion designer" who changed the rules of tailoring and opened his own fashion house in Paris to sell his designs during 19th century. He claims that "his hand-made belly stitch worths a valuable oil painting" and reflects his signature to his designs those express his passion and art. "Artwear" or "Wearable Art" was first pronounced in 1970's, and then positioned in fashion and art platforms during 80s. In this article; interactions in between fashion and art, fashion desginers influenced by art movements during last century and wearable art works of fashion desginers of 21st century are analysed. Fashion designers of 21st century are pushing the boundries of creativity to generate variety of wearable art designs by binding technology transformation and handcrafting. It is a strong sign and evidence that wearables may be art works and we started to see them in art galleries or exhibitions.

 DOI: 10.7816/idil-07-51-13

1. Giriş

Giysi; bireyin toplum içerisinde güzel görünme, dikkat çekme, statü kazanma ve kendini kabul ettirmenin aracı olarak sosyolojik açıdan, güncel olanı takip ederek modayı yakalamak ise psikolojik açıdan günü yaşamak için bir iletişim unsuru olmuştur.

Estetik tarafıyla giyim, endüstriyel tasarım ve endüstriyel üretimden ayrılır; çünkü tasarımdan önce doğrudan insana ve insan ihtiyaçlarına yöneliktir (Gürsoy, 2010, s. 38). Zaman içerisinde bireylerin fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik ihtiyaçlarını karşılayan nesneler haline gelen giysiler ve aksesuarlar; aynı zamanda kişilerin kendini öne çıkarma veya gizleme isteklerine de hizmet eder.

İki boyutlu yüzeylerden üç boyutlu giysi oluşturma süreci insanlık tarihi boyunca çok heyecan verici olmuştur. Hoffer, insan nefsine olan güvenini en fazla okşayan şeyin devamlı yaratma isteği olduğunu ifade etmekte ve insan kendi ürettiklerine dokunarak mutlu olmaktadır (Barbarosoğlu, 2012, s. 26).

Moda, Latince, oluşmayan sınır anlamındaki "modus" kelimesinden gelmektedir. Genel anlamda giysinin veya bir nesnenin belirli bir süre kullanımı ve kişilerin bunların yerine aynısına değil, farklı olanına sahip olma isteği, moda olgusunun çıkış noktalarından birini oluşturur. Barbarosoğlu (2012, s.56), Valery'nin moda kelimesini; göze çarpmak isteyen kişilerin göze çarpmak istemeyen kişiler tarafından taklit edilmesi olarak tanımladığını ifade eder.

Moda yüksek kültüre ait olduğu vurgusunu içinde barındıran bir tanım olsa da; endüstriyelleşmiş hazır giyim üretimi, giysi çeşitliliğinin toplumun tüm katmanlarına yayılmasını sağlamış ve modada demokratikleşme kavramını yaratmıştır. Giyim, 16. yüzyıla kadar gelenekler ile şekillenirken, 17.yüzyılda toplumsal olaylarda baskın rol oynayan orta sınıfın yarattığı moda hareketlerinden etkilenmiştir. 19. yüzyılın ortalarında dikiş makinesinin icadı ise, giyim endüstrisinin başlangıcı kabul edilir.

Aynı dönemde terzilik mesleğinin kurallarını değiştiren ve çok eleştiri alan İngiliz Charles Frederick Worth (1825-1895), tasarladığı giysileri Paris'te kendi moda evinde müşteri grubuna sunan ilk "moda tasarımcısı" olmuştur. Worth'un hazırladığı giysilere imza atmaya başlaması ile; giysi, kişisel bir anlatım biçimine dönüşmüş ve sanatsal bir anlam kazanmıştır. Sanatta var olan yapıt, yaratıcı ve izleyici üçgeni estetik hazla birlikte modada ilk defa ortaya çıkmış; sanatla modanın kesişiminde yeni bir başlangıç olmuştur (Bilgen, 2012, s. 18).

Moda; estetik yönü oldukça kuvvetli olarak sanat, üretim-tüketim, bilim-teknoloji, ekonomi, politika, toplumsal değişim ve kimlik, insan bedeni ve psikoloji, küreselleşme ve çevre gibi pek çok alanla ilişkilidir. Modanın, sadece giyimle ilgili olmayıp bireylere yeni yaşam stilleri ve imgeleri satmak üzerine kurulu bir düzen olduğu da tartışılmaktadır.

Moda tasarımcılarının insanların gelecekteki ihtiyaçlarını öngörme becerilerinden etkilenen tarihçi Eric Hobsbawn, Kısa 20. Yüzyıl: 1914-1991 Aşırılıklar Çağı isimli kitabında şunları yazmıştır (Fogg, 2014, s. 14) :

> *"Analitiklikten uzaklıklarıyla ünlü moda tasarımcılarının gelecekte ne tür şeylerle karşılaşacağımızı zaman zaman profesyonel kâhinlerden daha başarılı bir şekilde tahmin etmeleri, tarihte karşılaşılan en gizemli ve bir kültür tarihçisi için de en temel merak konularından biridir. Bu, felaket çağının yüksek kültür, elit sanatlar ve bilhassa avangart üzerindeki etkilerini anlamak isteyenler için son derece önemli bir meseledir."*

Aslında günümüz sanatçı-tasarımcı moda tasarımcıları ürettikleri tek, eşi ve benzeri olmayan sanat eseri ürünlerini Giyilebilir Sanat yoluyla bireylerle buluşturmakta ve geniş kitleler ile iletişim kurma fırsatı bulmaktadırlar.

2. Giyilebilir Sanat

Haute Couture, kişinin ölçülerine uygun olarak özel sipariş ile sadece bir tane hazırlanan giysileri ifade eden Fransızca'dan gelen moda terimidir. Genellikle varlıklı kişiler için el işi olarak hazırlanan bu prestijli giysiler; müşteri merkezli moda tasarımı ürünleridir.

Endüstrileşme sonrasında, sanatçılar ve zanaatçılar arasında yaşanan mücadele, moda tasarımı alanında da görülmüştür. Sanayi Devrimi; el emeği ile ürettiklerini, dar bir çevreye yüksek fiyatlarla satabilen ve loncalarda örgütlenen nitelikli ve becerikli zanaatkarları, üretimin yanında tasarım, ekonomi, pazarlama bilen kişiler durumuna getirmiştir.

Giysi üretimine birçok yenilik getiren ilk moda tasarımcılarından Worth, Poiret ve Schiaparelli; kendilerini sanatçı olarak tanımlarken ve modayı sanatsal olarak yorumlarken, aslında moda tasarımı ve sanat arasında köp-

 DOI: 10.7816/idil-07-51-13

rü kurmuşlardır. Moda tarzlarının bir terzi veya moda tasarımcısı tarafından belirlendiği bu dönemi "Fransız efsanesi" olarak nitelendiren Amerikalı modacı Elizabeth Hawes " bütün şık kıyafetler Fransız moda evlerinde yapılır ve bütün kadınlar onları ister" diye eleştirir (Fogg, 2014, s. 9).

İkinci Dünya Savaşı sonrası Christian Dior tarafından oluşturulan "New Look" akımından sonra, koleksiyonlar kişisel isteklerden çok tasarımcının kendi vizyonuna göre hazırlanmaya başlamıştır. Sonrasında, 1960'lı yıllarda Pierre Cardin, André Courrèges ve Paco Rabanne gibi tasarımcılar Haute Couture düşüncesinin deneysel ve sanatsal moda olması yönünde çaba harcadılar (Jones, 2014, s. 39).

Geçtiğimiz yüzyılda hazır giyim endüstrisi, kendi çağının modasını yaratma arayışları içerisinde postmodern dönem sanatsal arayışlarındaki Giyilebilir Sanat Hareketi'nden etkilenmiştir. Moda tasarımcılarının Giyilebilir Sanat Hareketi eserlerindeki tasarım detaylarının, moda giyim eğilimlerine yansıyarak hazır giyim sezon ürünlerini etkilediği görülmektedir (Yetmen, 2012, s. 79).

Giyilebilir Sanat (Artwear, Wearable Art, Art to Wear), Leventon tarafından her şeyden önce kullanılan malzeme ve yaşanan süreçlerde tekstil malzemesinin kullanıldığı bir sanat dalı olarak ve bir sanatçının ürettiği tekstillerden yine bir başka sanatçı tarafından yapılmış giysi olarak tanımlanmaktadır. Giyilebilir Sanat hareketi, birey-giysi ilişkisine odaklanırken giysinin yalnız bedenle değil ruhla da ilişkili olduğunu benimser. Giysiyi tasarlayan sanatçı, fikir, duygu, heyecan ve formun bileşimini eserlerine aktarırken; sanat eserini giyenler yaratıcılık sürecine yaşam ve canlılığı ekleyerek eseri tekrar yorumlamaktadırlar (Leventon, 2005, s. 12) .

Giyilebilir Sanat; sanat, zanaat ve modanın kesişim noktasında yer alır, üçü ile yakın ilişki içinde olmakla birlikte tam olarak hiç birine ait değildir. 1970'li yılların Giyilebilir Sanat Hareketi'nin ardında Sanat ve Zanaat (Arts and Crafts) Hareketi, Art Nouveau, Jugendstil, The Vienna Secession, Bauhaus gibi sanat ve zanaatı birleştiren akım ve düşünce okulları bulunmaktadır. Sanayi Devrimi ile çok hızlı üretilen ve tüketilen ürünlerin, toplumda yarattığı olumsuz etkiye tepki olarak ortaya çıkan Sanat ve Zanaat Hareketi; estetiğin yanı sıra ekonomik ve politik mesajlar veren bir akım idi (Günay, 2012, s. 51) . Aslında Sanat ve Zanaat Hareketi, fonksiyonel dekoratif sanatlar ile fonksiyonsuz güzel sanatlar arasındaki bitmeyen mücadeleyi başlatmış oldu. Estetik giysi ve artistik giysi kavramları da bu dönemde ortaya çıkmıştır (Leventon, 2005, s. 14) .

1970'li yıllardan günümüze kadar giyilebilir sanat için, sanat ve moda arasındaki iletişim ve etkileşim devam etmektedir.

Resim 1: Giyilebilir Sanat; üst seviye el işçiliğini gösteren gömleklerden detaylar, İngiltere, 1890 (DDH: Liberty & Co.) (URL 1,2)

Artistik giysi, ressam ve heykeltraş Mario Fortuny ile klasik formuna kavuşmuştur. 1906'da İtalyan sanatçı, antik heykeller ve resimlerde rastlanan plili ve drapeli keten kıyafetlerden ilham alarak sanatsal Delphos elbiseyi yaratmıştı. Orijinal tasarım üzerinde küçük oynamalarla ve ipek, tül ve kadife ceket, gömlek ve kimono kombinleriyle yeni varyasyonlar ortaya koymuştur. Sanat değil buluş olarak gördüğü Delphos için Fortuny, patent alma yoluna gitmiştir. Fortuny giysi üreticisi olmamasına rağmen, yaptığı çalışmalar teknik, materyal ve etnik kıyafetler oluşturma özelliğiyle Giyilebilir Sanat'ın bakış açısı ile uyuşmaktadır (Leventon, 2005, s. 17).

DOI: 10.7816/idil-07-51-13

Resim 2: Fortuny Sergisi, Palais Galliera City of Paris Fashion Museum, Ekim 2017 (URL 3, 4, 5)

İtalyan Elsa Schiaparelli 1930'lu yıllarda sürrealist sanatçılar Salvador Dali ve Jean Cocteau ile ortak giysi tasarımları gerçekleştirmiştir. Sürrealist akımdan etkilenen Schiaparelli, şok edici tasarımları ve renkleri ile Haute Couture için 20. yüzyılın en yaratıcı ve etkileyici moda tasarımcılarından olmuştur. New York Metropolitan Museum of Art, 2012 yılında İtalyan Prada'nın görkemli sergisi yanında Schiaparelli çalışmalarına da yer vermiştir (*Elsa Schiaparelli*, 2012).

Resim 3:"Schiaparelli and Prada: Impossible Conversations", New York Metropolitan Museum of Art, 2012 (URL 6)

Coco Chanel bir keresinde 'giysi yapan İtalyan *sanatçı*' tarafından işten kovulmuştu ki, Schiaparelli'ye göre "Chanel, basit bir kadın şapkacısıydı" (*Elsa Schiaparelli*, 2012). Aslında bu olay o dönemin moda tasarım anlayışını ve sanata olan yakınlığını açıkça yansıtmaktadır.

Resim 4: Elsa Schiaparelli, "Schocking Pink" tasarımları (URL 7)

1980'lerden sonra gençliklerinde hippi akımını yaşamış ikinci dalga sanatçılar Giyilebilir Sanat konusunda heyecanlı göründüler. Bir kısmı türünün tek örneği çalışmalar yaparken, büyük çoğunluğu sınırlı sayıda

üretim yapmak yönünde tercihlerini kullandılar. Üretim; giyilebilir sanat için zorlu bir yol olmuştur. Tek bir örnek üretim ile sınırlı sayıda üretim arasındaki fark; haute couture ile hazır giyim ya da resim sanatı ile baskı arasındaki fark gibi karşılaştırılabilir. Tek örnek çalışmalara göre düşük fiyatlı ve daha kaliteli *sınırlı sayıda* üretimler giyilebilir sanatın daha geniş kitlelere yayılmasını sağladı. Bu dönemde Marian Clayden kişiye özel baskılı ve dokuma kumaştan giysilerle; giyilebilir sanatı moda tasarımına yaklaştıran öncü tasarımcılardan olmuştur (Leventon, 2005, s. 45-47).

Resim 5: Örme gece elbisesi ve boncuklarla süslenmiş baskılı keçe elbise, Zandra Rhodes (URL 8,9,10,11)

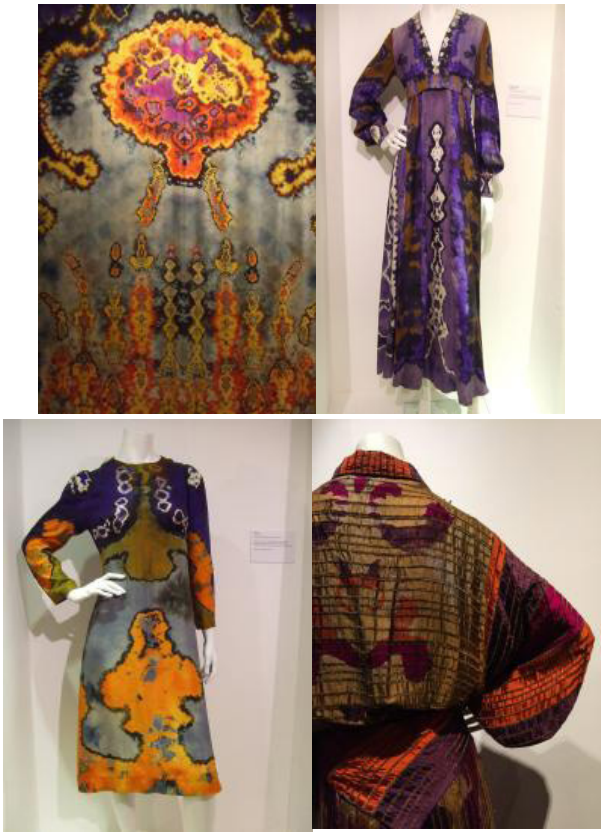

Resim 6:İpek kumaş ile yapılan tasarımlar, Marian Clayden (URL 12,13)

"Tasarlanmış" ve aynı zamanda modayı da kapsayan dünyaya artan ilgi, küreselleşen Gucci ve Louis Vuitton gibi moda evleri aracılığıyla gösterişçi tüketim toplumunda yer bulmuştur. Bu durum Issey Miyake, Yohji Yamamoto ve Rei Kawakubo gibi avangard akımı destekleyen radikal modacıların Paris podyumlarında yer almasıyla dengelenmiştir (Fogg, 2014, s. 13).

Haute Couture akımının yeniden doğuşuna ivme kazandıran moda tasarımcılarından biri Karl Lagerfeld olmuştur. 80'li yıllardan sonra Chanel markasında bilinçli moda tüketicisi için yaptığı tasarımlarda; hazır giyimin hızı ile couture geleneğindeki gösterişliliği, kaliteli işçilik ve kişiye özel olma ayrıcalığını birleştirmeyi başarmıştır (Fogg, 2014, s. 451).

Aynı yıllarda sanatçı-tasarımcı Marian Schottle, kavramsal giysilerinden "Double Shirt" ile giysi ve beden arasındaki ilişkiyi düşünmeyi tetiklerken; giysilerin nasıl giyilip çıkartılacağını ve giysilerin beden üzerindeki gücünü ortaya koymaktadır (Leventon, 2005, s. 144).

Resim 7: "Double Shirt", Marian Schottle, 1987 (URL14)

3. Günümüz Giyilebilir Sanatının Moda Tasarımcıları

Moda tasarımı, sanatın bir biçimidir. Artistik ve yaratıcı kişiliğe sahip moda tasarımcıları, düşüncelerini renk, ton, gölge kombinasyonlarının güzel çizimleriyle ifade edebilir; sahip oldukları görsel hayal gücü ve üç boyutlu düşünme özelliğini, özgün kumaş ve tekstil malzemeleri kullanarak giysiye dönüştürürler. Moda endüstrisinin ihtiyaçları konusunda bilinçli; yeni kumaşlar, yeni malzemeler ve yeni teknolojiler ile ilgilidirler. Fikirlerini daha iyi açıklayabilmek için güçlü iletişim yeteneğine sahip moda tasarımcıları için her zaman özgün, yeni ve yenilikçi fikirlere sahip olmak önemlidir (Manesntails).

Yeni akım ve fikirlerin biçimlendirdiği 21. Yüzyılda, sürekli ilişki içinde olan tasarım ve moda ile; moda sisteminin yenilenmesi sonucunda kıyafetlere artistik anlatım katan yeni bir bakış açısı ortaya çıkmıştır. Günümüzde ise tasarımcıların giysi tasarımları, giyilebilir sanat kav-

 DOI: 10.7816/idil-07-51-13

ramı içerisinde bir sanat eseri olarak görülmektedir.

Bu bölümde, Giyilebilir Sanat örneklendirmesi için; seçilen 11 günümüz moda tasarımcısının tasarımlarına yer verilmiştir.

Thierry Mugler

Geleneklere ve kurumlara karşı çıkan Mugler, sanat eserine dönüştürdüğü masalsı formlarda metal, vinyl, latex, sahte kürk ve pırıltılı malzemeler kullanmaktadır. Fantastik arketip modellerde özellikle deri ile çalışmayı seven Mugler'in, korse üzerinden yarattığı kadınsı, özgür, savaşçı giysileri de nefes kesen siluetlere dönüşmektedir (Rosen, 2017).

The Montreal Museum of Fine Arts (MMFA) 2019 Şubat ayında ilk defa açılacak Mugler tasarımları sergisinin duyurusunu yaptı.

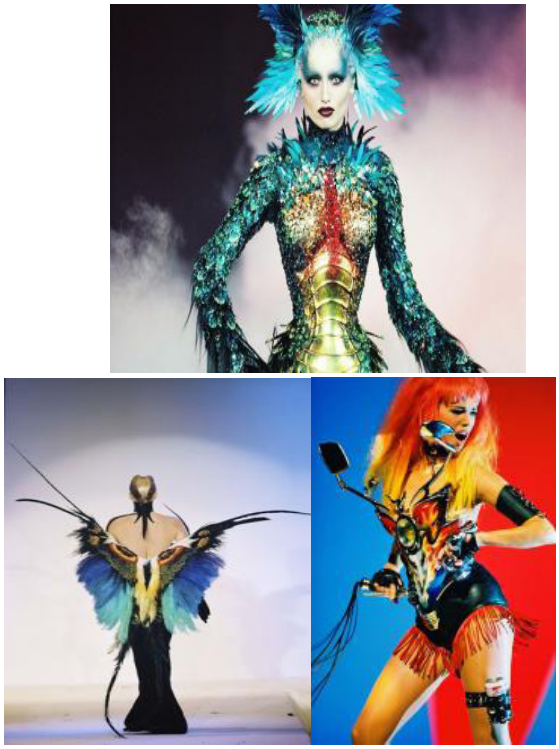

Resim 8:Thierry Mugler tasarımları (URL 15, 16, 17, 18, 19)

Jean Paul Gaultier

Gaultier, moda endüstrisi içinde kendisini "kötü çocuk" olarak tanımlarken inovatif ve unik tasarımları ile kesinlikle özgürlükçü bir yaklaşım sergilemektedir. Film ve sahne kostümleri yanı sıra kendi mağazalarına yaptığı tasarımlarla, deneysel ve modern yaklaşımlarıyla gerçek modanın sınırları olmadığını gözler önüne sermektedir (Jean Paul Gaultier – Designer Information).

 DOI: 10.7816/idil-07-51-13

Resim9: Jean Paul Gaultier tasarımları (URL 20, 21)

Rei Kawakubo

Kawakubo, 1980'li yıllara kadar ağırlıklı olarak geniş kol kesimleri, dökümlü ve asimetrik hatlara, yıpranmış görünüme sahip parçalar ve siyah, gri, beyaz tonlarının yer aldığı koleksiyonlar hazırladı. Sonraki yıllarda renk paletini genişleten tasarımcı; sanat ve modanın arasında kalan bir çizgide devam etmiştir. Kawakubo, hayal gücünü fütüristik, artistik ve estetik öğelerle harmanladığı zengin ve zamansız tasarımlarında yeteneğini ortaya çıkarmaktadır.

Metropolitan Sanat Müzesi'nde, 2017 yılında Yves Saint Laurent ardından ilk kez hayatta olan bir tasarımcının, Kawakubo'nun 120 tasarımı sergilendi. MET direktörü Andrew Bolton'a göre, son 40 yılın en etkili tasarımcılarından olan Kawakubo eşsiz yaratıcılığıyla modayı sanatla buluşturmakta ve moda dünyasında yaratıcılıkla ilişkili kavramları yeniden sorgulattırmaktadır (Modanın Filozofu: Rei Kawakubo, 2017).

DOI: 10.7816/idil-07-51-13

Resim 10: Rei Kawakubo tasarımları (URL 22, 23, 24,25,26, 271)

Alexander McQueen

Agins 1990'lı yıllarda modanın öldüğünü, giyinmenin başladığını ifade eder (Arnold, 2010, s. 125). 1990'lı yılların başında Mc Queen yaratıcı ve kışkırtıcı modelleri ile, aslında modanın yeniden doğuşunu sembolize eder olmuştur.

İngiliz tasarımcı; İngiliz terziliğine ait derin bilgisini de kullanarak hazırladığı koleksiyonlarla, etkileyici moda şovlarının duygusal gücünü ve doğal enerjisini oluşturmaktadır. Tasavvuru imkansız, müthiş, hayali, şaşırtıcı, kışkırtıcı unsurları ile her sezon koleksiyonlarında yeni üretim teknikleri, yeni teknolojilerle yeni siluetler ortaya çıkarmıştır (Rubenstein, 2010). Fakat yaratıcığının yanında cesaret ve pervasızlığı da ön planda olan Mc Queen, hızla büyüyen patlayıcı sentezleri ile her zaman çok yönlü emsalsiz hikayeler yaratmayı başarmıştır.

Metropolitan Sanat Müzesi, V&A başta olmak üzere birçok müzede McQueen tasarımları Giyilebilir Sanat'ın en güzel tasarım örnekleri olarak sergilemektedir.

Resim 11: Alexander McQueen nakışlı elbise ve şapka tasarımları (URL 28)

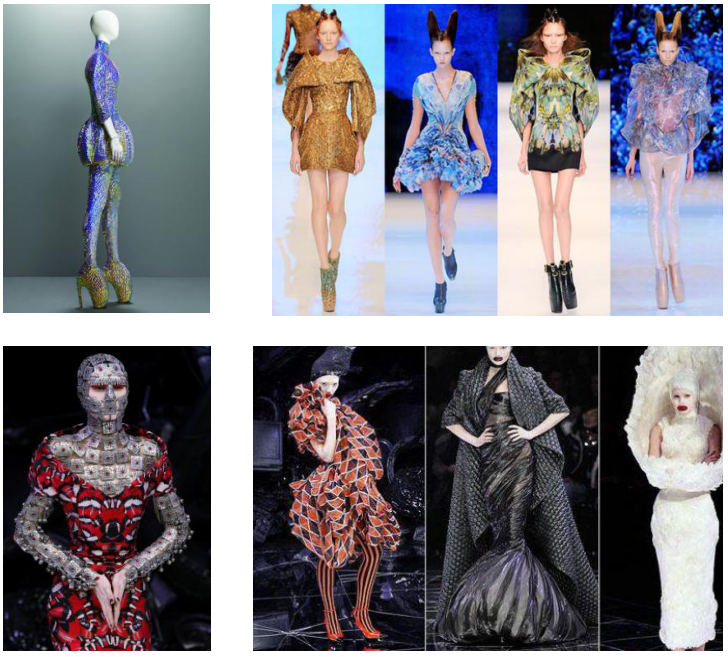

Resim 12: Alexander McQueen Tasarımları (URL 29, 30, 31)

Yiqing Yin

1985 Pekin doğumlu tasarımcı, yaşadığı farklı ülkelerin farklı kültürlerinin etkilerini tasarımlarına başarıyla yansıtmaktadır. Yarattığı vücudu ikinci bir deri gibi saran giysiler esnek bir zırh formunda. Hacimli, dinamik, dengeli ve estetik unsurları heykelsi formlarla birleştirirken yenilenmiş pili, büzgü gibi tekniklerle vücut üzerinden akan giysiler tasarlamaktadır. Yin, amaçsızca ve tesadüf eseri ortaya çıkan kayıp şekilleri, şaşırtan biçimleri için tasarımın sezgisel metodunu kullandığını itiraf etmektedir (Biography, 2018).

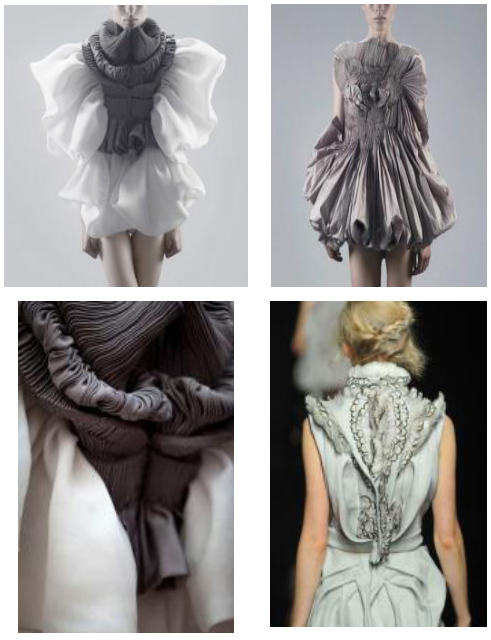

 DOI: 10.7816/idil-07-51-13

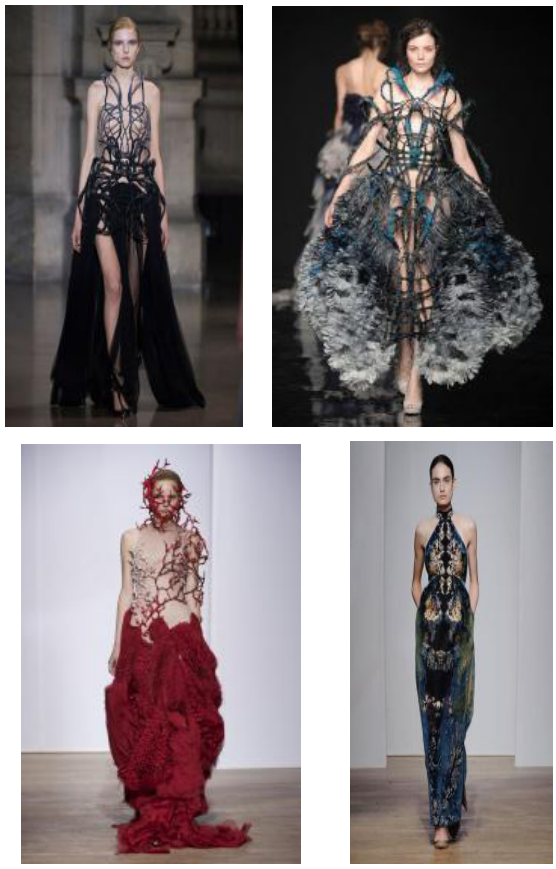

Resim 13: Yiqing Yin tasarımları (URL 32, 33, 34, 35)

Guo Pei

Çin'in en bilinen tasarımcılarından Guo Pei, binlerce yıllık geleneksel boyama tekniklerini günümüze ulaştıran, ülkenin kültürel mirasının modern uyarlayıcısı olarak moda tasarımcıları arasında özel bir yere sahip. Çin el işçiliğini Batı stili ve güncel yeniliklerle bir araya getirdiği koleksiyonları ile insanların duygularını uyandıran ve sanattan ilham almalarını sağlayan tutkulu bir sanatçı (About Guo Pei).

Resim14: Guo Pei tasarımları (URL 36)

Manish Arora

1997'den beri markalı tasarımlarını yapan Hindistan kökenli Manish, çok zekice hazırlanmış el işçiliği ürünleri ve kendine has renk paletleri ile birçok tasarımcıya ilham vermektedir. Etnik kumaş ve aksesuarları sıra dışı kullanımı, Arora'nın Giyilebilir Sanat kavramına getirdiği kültürel yaklaşımı da göstermektedir (Manish Arora).

DOI: 10.7816/idil-07-51-13

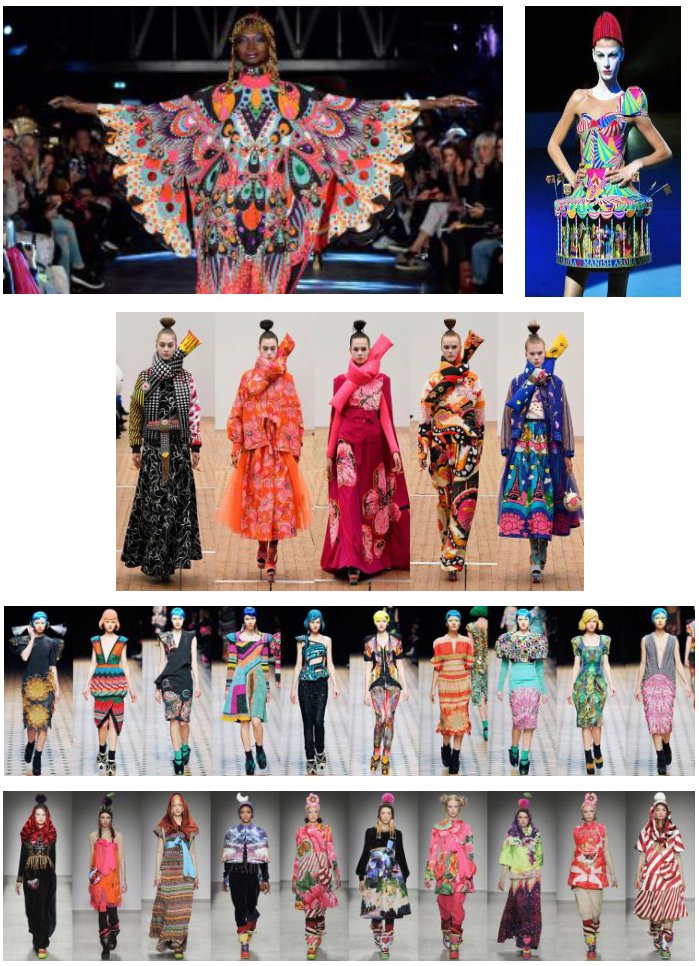

Resim 15: Manish Arora tasarımları (URL 37, 38, 39)

Gareth Pugh

İngiliz tasarımcının, 2006 yılından beri tasarıma getirdiği bakış açısı; yüksek moda ile hareket ve biçim arasındaki ilişkiye yenilik katmıştır. Karmakarışık heykelsi giysi formları hüzün ve ihtişam arasında gidip gelen bir sanat performansını çağrıştırmakta, moda ve sanat kavramlarını Giyilebilir Sanat ürünleri ile biraraya getirmektedir (Fashion: Gareth Pugh, 2018). Son birkaç sezondur kavramsal dokunuşlarını göz ardı etmeden giyilebilir ürün tasarımlarına odaklanan Pugh, aydınlık ile karanlık arasındaki savaşına devam ettiğini ifade etmektedir. Keskin biçimler ve formlarla insan vücudunu sarmalayan tasarımlarında PVC, köpük, sentetik saç ya da iletken malzemeler kullanmayı tercih etmektedir (Jordan, 2011).

Resim 16: Gareth Pugh tasarımları (URL 40, 41, 42)

Giambattista Valli

Roma doğumlu tasarımcı Giambattista Valli, 2005 yılında kendi firmasını kurmadan önce Fendi, Ungaro

 DOI: 10.7816/idil-07-51-13

ve birçok ünlü moda markasında tecrübe kazanmış. İnce zevk ürünü tasarımlarını kadın vücudu aracılığıyla ince işçilik ve yarattığı masalsı siluetlerle ortaya koymaktadır (Giambattista Valli, 2017).

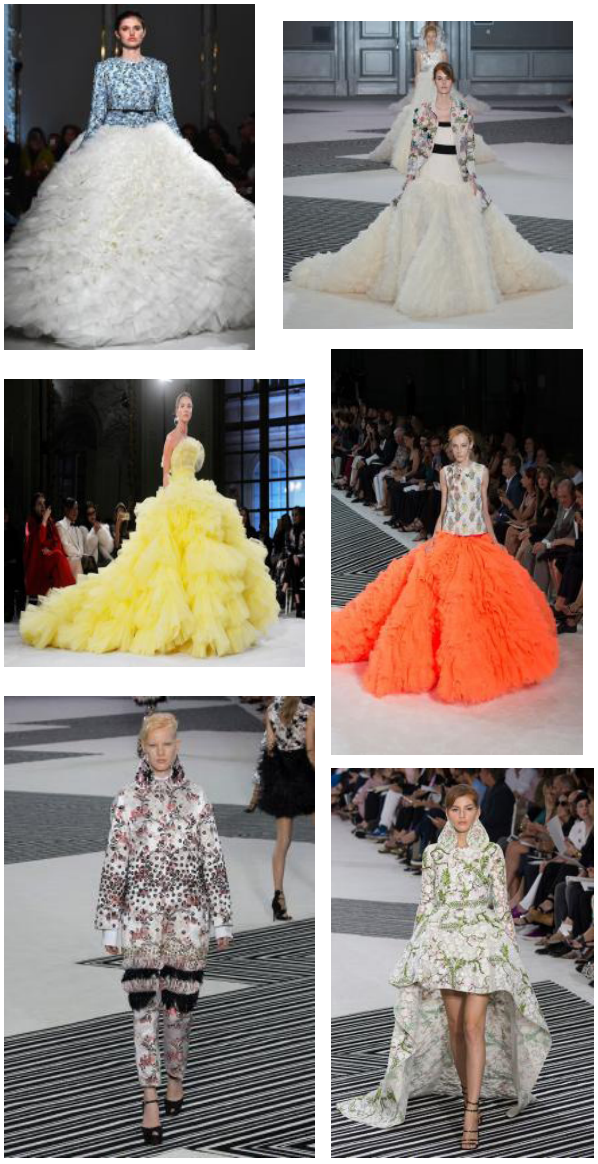

Resim 17: Giambattista Valli tasarımları (URL 43, 44)

Viktor and Rolf

Hollanda kökenli, Viktor Horsting ve Rolf Snoeren ikilisinin 1992'de kurduğu marka, koleksiyonlarında moda ve sanatın bütünleştiği tasarımlarla göz kamaştırıcı bir yükseliş göstermiştir. Her bir tasarım, tasarımcıların sanata daha yakın olan giysi tasarımlarının bir göstergesidir.

Giyilebilir Sanat örneği olan sıra dışı tasarımların, defilelerde performans sanatı ile birleştirilerek sunulması geniş kitleler üzerinde daha etkileyici olmaktadır. 2015 yılı defile temasının "Giyilebilir Sanat" olarak seçilmesi, markanın moda-sanat yaklaşımını da ortaya koymaktadır (Russo & Cantelo).

DOI: 10.7816/idil-07-51-13

Resim 18: Viktor & Rolf tasarımları (URL 45, 46)

Dries Van Noten

Tüketim zincirinin bir halkası olmaktan çıkardığı modayı sanatsal bir ifade biçimine dönüştüren Dries Van Noten, terzilik yapan bir ailenin üçüncü kuşak temsilcisidir. Geometrik, floral ve vahşi doğa desenlerini kendine özgü bağımsız şekilde kullanırken, hayal dünyası ve yüksek vizyonu ile diğer tasarımcılara farklı bir bakış açısı vermektedir (Kırdemir, 2016).

Resim 19: Dries Van Noten tasarımları (URL 47, 48, 49)

Sonuç

Schiaparelli elbise tasarımının kendisi için meslek değil sanat olduğunu vurgularken; Prada elbise tasarımının kreatif fakat sanat olmadığını; moda tasarımcılarının kıyafet yaptığını ve satmak zorunda olduğunu, bu nedenle sanatçılardan daha az kreatif özgürlüğe sahip olduklarını ifade eder (Gray, 2012). Aslında Prada, günümüz moda tasarımcısının içinde bulunduğu paradoksu anlatmaktadır. 21. yüzyıl moda tasarımcıları vücut tarama sistemleri, dikişsiz örme giysi üretimi, dijital baskı gibi yeni teknolojileri çok hızlı benimserken; serin tutan, güneşten koruyucu, renk değiştiren gibi ileri teknoloji tekstil malzemelerinden de istifade etmeye başlamışlardır. Geleceğin moda tasarımcıları tıpkı bir önceki yüzyılda olduğu gibi, alıcıların isteklerini ve önceliklerini karşılamaya çalışırken; daha süslü, daha fonksiyonel, daha artistik ve estetik giysi tasarımları yapmaya devam edecekler. Tasarımın vazgeçilmez özelliği yaratıcılık ile, Giyilebilir Sanat kavramına yeni ve farklı bir yaklaşım getirmeleri mümkündür. Günümüz avangart moda tasarımcılarının sanat eseri değeri taşıyan tasarımları en prestijli müzelerde sergilenmekte, Giyilebilir Sanat'ın moda-sanat bağlamında örneklerini sunmaktadır.

KAYNAKLAR

Arnold, R. (2010). *Fashion: A Very Short Introduction.* New York: Oxford University Press Inc. Nisan 10, 2018 tarihinde https://www.amazon.com/Fashion-Short-Introduction-Rebecca-Arnold/dp/ 0199547904 adresinden alındı

Barbarosoğlu, F. (2012). *Moda ve Zihniyet.* İstanbul: İz Yayıncılık.

Bilgen, S. (2012). Moda Ve Giyim. *A.Ü.Anadolu Sanat Dergisi, 12*, s. 16-27.

Fogg, M. (2014). *Modanın Tüm Öyküsü.* İstanbul: Hayalperest Yayınevi.

Gray, K. (2012). *Prada/Schiaparelli: Impossible Conversations*. Mart 30, 2018 tarihinde Velour Magazine: http://www.velourmagazine.com/fashion/prada-and-schiaparelli-impossible-conversations/ adresinden alındı

Günay, A. (2012, Kasım). Giyside Sanatsal Yaklaşım. *Akdeniz Sanat Dergisi, 7*(1), s. 51-54. Mart 15, 2016 tarihinde alındı

Gürsoy, A. (2010). *Giyim, Kültür ve Moda.* İstanbul: Ömür Yayınevi.

Jones, S. (2014). *Moda Tasarımı. Çev.Hüseyin Kılıç.* İstanbul: Kerasus Yayıncılık.

Jordan. (2011, June 18). *Gareth Pugh: Molesting the Line Between Fashion and Art*. Mart 30, 2018 tarihinde Fresh Wet Paint: http://freshwetpaint.com/2011/06/gareth-pugh-molesting-the-line-between-fashion-and-art/ adresinden alındı

Kırdemir, İ. (2016, Kasım 02). *Dries Van Noten'ın Hayatı ve Kariyeri Belgesel Oluyor*. Mart 30, 2018 tarihinde Vogue: https://vogue.com.tr/haber/dries-van-notenin-hayati-ve-kariyeri-belgesel-oluyor adresinden alındı

Leventon, M. (2005). *Artwear: Fashion and Anti-Fashion.* Londra: Thames & Hudson.

Manesntails. (tarih yok). *What is fashion design?* . Nisan 10, 2018 tarihinde Fibre2Fashion: https://www.fibre2fashion.com/industry-article/2860/what-is-fashion-design?page=1 adresinden alındı

Nauta, A. (2012, August 19). *Elsa Schiaparelli is the one to whom the word 'genius' is applied most often*. Nisan 10, 2018 tarihinde A.G.Nauta Couture: https://agnautacouture.com/2012/08/19/elsa-schiaparelli-is-the-one-to-whom-the-word-genius-is-applied-most-often/ adresinden alındı

Rosen, M. (2017, November 13). *A brief history of Thierry Mugler's high-voltage fashion.* Nisan 10, 2018 tarihinde Dazeddigital: http://www.dazeddigital.com/fashion/article/38054/1/a-brief-history-of-thierry-muglers-high-voltage-fashion adresinden alındı

Rubenstein, H. (2010, February 11). *Alexander McQueen's Top Runway Moments.* Nisan 10, 2018 tarihinde InStyle: https://www.instyle.com/fashion/alexander-mcqueens-top-runway-moments#177490 adresinden alındı

Russo, S., & Cantelo, S. (tarih yok). *Viktor Horsting And Rolf Snoeren, Fashion Designers*. Mart 18, 2018 tarihinde Beauticate: http://www.beauticate.com/who/viktor-and-rolf-fashion-designers adresinden alındı

Yetmen, G. (2012, Ocak). Giyilebilir Sanat. *ETHOS, 5*(1), s. 76-93.

İnternet Kaynakları

About Guo Pei. (tarih yok). Mart 10, 2018 tarihinde Guo Pei: http://www.guo-pei.fr/bio/ adresinden alındı

Biography. (2018). Mart 18, 2018 tarihinde Yiqing Yin: http://www.yiqingyin.com/about/?lang=en adresinden alındı

Fashion: Gareth Pugh. (2018, Nisan 10). Mart 18, 2018 tarihinde The Red List: https://theredlist.com/wiki-2-23-1249-1261-view-2000s-profile-gareth-pugh-2.html adresinden alınmıştır

Giambattista Valli. (2017). Mart 30, 2018 tarihinde Famous Fashion Designers: http://www.famousfashiondesigners.org/giambattista-valli adresinden alındı

Manish Arora. (tarih yok). Mart 30, 2018 tarihinde Manish Arora: http://www.manisharora.com/pages/about/pgid-1253930.aspx adresinden alındı

Jean Paul Gaultier – Designer Information. (tarih yok). Nisan 10, 2018 tarihinde 2nd Take: https://www.2ndtake.co.za/deals/jean-paul-gaultier-designer-information/ adresinden alındı

Modanın Filozofu: Rei Kawakubo. (2017, Mart 10). Nisan 10, 2018 tarihinde Sozcu: https://www.sozcu.com.tr/hayatim/son-moda/modanin-filozofu-rei-kawakubo/ adresinden alındı

GÖRSEL KAYNAKLAR

URL 1: https://www.pinterest.co.uk/pin/556687203920181501/ (Erişim Tarihi: 25 Mart 2018)

URL 2: https://www.pinterest.co.uk/pin/556687203920181504/ (Erişim Tarihi: 10 Mart 2018)

URL 3: https://www.instagram.com/fortunyvenezia/ (Erişim Tarihi: 15 Mart 2018)

URL 4: http://fortuny.com/wp-content/uploads/2017/06/Delphos-at-Palazzo-Pitti-Ephemeral-Museum-of-Fashion-400x600.jpg?189ba0 (Erişim Tarihi: 05 Mart 2018)

URL 5: http://fortuny.com/fortuny-un-espagnol-venise/ (Erişim Tarihi: 25 Mart 2018)

URL 6: https://www.vogue.com/article/a-first-look-at-schiaparelli-and-prada-impossible-conversations-opening-at-the-metropolitan-museum-of-art-in-may (Erişim Tarihi: 12 Mart 2018)

URL 7: http://blog.colourstudio.com/2013/06/ (Erişim Tarihi: 12 Mart 2018)

URL 8: https://theredlist.com/wiki-2-23-1249-1258-view-1970s-profile-zandra-rhodes-4.html (Erişim Tarihi: 25 Mart 2018)

URL 9: https://theredlist.com/wiki-2-23-1249-1258-view-1970s-profile-zandra-rhodes-4.html (Erişim Tarihi: 25 Mart 2018)

URL 10: http://www.vam.ac.uk/content/articles/z/zandra-rhodes/ (Erişim Tarihi: 25 Mart 2018)

URL 11: http://www.vam.ac.uk/content/articles/z/zandra-rhodes/ (Erişim Tarihi: 10 Nisan 2018)

URL 12: https://flextiles.wordpress.com/2016/04/07/marian-clay-

den-art-textiles/ (Erişim Tarihi: 10 Nisan 2018)

URL 13: https://moderneccentrics.wordpress.com/2016/04/17/marian-clayden-art-textiles/#jp-carousel-30 (Erişim Tarihi:10 Nisan 2018)

URL 14: https://i.pinimg.com/564x/cf/2e/bd/cf2ebd1b03b281d-b329f2b69cd475242.jpg (Erişim Tarihi: 18 Nisan 2018)

URL 15: https://www.mbam.qc.ca/en/news/thierry-mugler-creatures-of-haute-couture-the-first-exhibition-dedicated-to-creator-thierry-mugler/ (Erişim Tarihi: 12 Mart 2018)

URL 16: https://tr.pinterest.com/pin/197947346101625691/ (Erişim Tarihi: 12 Mart 2018)

URL 17: https://tr.pinterest.com/pin/560979697325466441/ (Erişim Tarihi: 20 Mart 2018)

URL 18: https://tr.pinterest.com/pin/387661480399449782/ (Erişim Tarihi: 18 Mart 2018)

URL 19: https://tr.pinterest.com/pin/400679698083739770/?lp=true (Erişim Tarihi: 12 Mart 2018)

URL 20: http://www.malisoriental.com/new/jean-paul-gaultier-collection-on-haute-couture-fallwinter-1516/ (Erişim Tarihi: 25 Nisan 2018)

URL 21: https://www.pinterest.fr/pin/435512226449735332/ (Erişim Tarihi: 10 Nisan 2018)

URL 22: https://thewondergallery.com/2012/11/22/japanese-avant-garde-an-essay/ (Erişim Tarihi: 10 Nisan 2018)

URL 23: https://tr.pinterest.com/pin/497014508848414742/ (Erişim Tarihi: 18 Mart 2018)

URL24: https://tr.pinterest.com/pin/497014508848289707/ (Erişim Tarihi: 12 Mart 2018)

URL 25: https://www.thecut.com/2016/03/erotic-punk-decadence-of-rei-kawakubo.html (Erişim Tarihi: 25 Mart 2018)

URL 26: http://www.denimjeansobserver.com/mag/2016/03/05/comme-des-garcons-2016-2017-fall-autumn-winter-womens-paris-fashion-samurai-warrior-armor-floral-ruffles-denim-jeans-observer/ (Erişim Tarihi: 10 Mart 2018)

URL 27: https://i.pinimg.com/originals/3b/6c/80/3b6c80ce-297c61f3999b28579db3f190.jpg (Erişim Tarihi: 10 Şubat 2018)

URL 28: http://www.adoreness.com/clothes-with-embroidery-the-outfits-of-summer/alexander-mcqueen-museum-embroidery/ (Erişim Tarihi: 25 Mart 2018)

URL 29: http://3.bp.blogspot.com/-SqxvTwQs-MU/UT71GF8Nl-BI/AAAAAAAAMiw /PbsxPn1f s/s1600/alexander_mcqueen__savage_beauty_13.jpg (Erişim Tarihi: 18 Mart 2018)

URL 30: https://www.collegefashion.net/news/designer-spotlight-alexander-mcqueen/ (Erişim Tarihi: 12 Mart 2018)

URL 31: https://www.styleswardrobe.com/wp-content/uploads/2016/01/Alexander-McQueen-Dresses-2.jpg (Erişim Tarihi: 05 Mart 2018)

URL 32: https://tr.pinterest.com/pin/26458716544548754/ (Erişim Tarihi: 12 Mart 2018)

URL 33: https://tr.pinterest.com/pin/226657793727788690/ (Erişim Tarihi: 12 Mart 2018)

URL 34: http://www.livingly.com/runway/Couture+Fall+2012/YIQING+YIN/Details/II_gc7

LOR7v (Erişim Tarihi: 25 Nisan 2018)

URL 35: https://tr.pinterest.com/pin/92394229836708937/ (Erişim Tarihi: 12 Mart 2018)

URL 36: http://www.guo-pei.fr/ss17-legend/ (Erişim Tarihi: 12 Mart 2018)

URL 37: https://www.tex.hw.ac.uk/news/manish-arora-visit/ (Erişim Tarihi: 12 Mart 2018)

URL 38: http://www.manisharora.com/# (Erişim Tarihi: 25 Nisan 2018)

URL 39: http://www.manisharora.com/pages/runway-page/pgid-1245892.aspx (Erişim Tarihi: 05 Şubat 2018)

URL 40: https://theredlist.com/wiki-2-23-1 (Erişim Tarihi: 28 Nisan 2018)

URL 41: https://www.dezeen.com/2016/09/19/gareth-pugh-design-spring-summer-2017-collection-opera-london-fashion-week/ (Erişim Tarihi: 12 Mart 2018)

URL 42: http://oliviapalermo.com/wp-content/uploads/2011/10/22.jpg (Erişim Tarihi: 12 Nisan 2018)

URL 43: https://theredlist.com/wiki-2-23-1249-1261-view-2000s-profile-gareth-pugh-2.html (Erişim Tarihi: 18 Mart 2018)

URL 44: http://www.buro247.me/fashion/news/haute-couture-aw15-giambattista-valli.html (Erişim Tarihi: 26 Mart 2018)

URL 45: http://stylecurated.blogspot.com.tr/2015/02/van-gogh-girls-viktor-rolf-haute.html (Erişim Tarihi: 12 Şubat 2018)

URL 46: https://nowfashion.com/viktor-rolf-couture-spring-summer-2017-paris-20832?photo=1003572 (Erişim Tarihi: 20 Şubat 2018)

URL 47: https://www.driesvannoten.be/looks/Women--A-W--2017-2018 (Erişim Tarihi: 12 Mart 2018)

URL 48: https://www.driesvannoten.be/looks/Women--A-W--2018-2019 (Erişim Tarihi: 12 Mart 2018)

URL 49: https://www.driesvannoten.be/looks/Men--A-W--2018-2019 (Erişim Tarihi: 12 Mart 2018)